

СТРАТЕГІЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Б.ОБАМИ

Анотація. В статті розглянуто базові характеристики сучасної стратегії культурної дипломатії США. Досліджено основні пріоритети американської культурної дипломатії, організаційна структура та ефективність зовнішньої культурної політики держави, проаналізовано програми у сфері міжкультурного співробітництва. Доведено, що поряд з військовим, політичним та економічним, культурний чинник відіграє важливу роль у підтримці позиції США як глобального лідера.

Ключові слова: культурна дипломатія, Сполучені Штати Америки, Б. Обама, «розумна сила», Бюро з освітніх та культурних програм.

Annotation. The article describes the basic characteristics of modern strategy of US cultural diplomacy. The main priorities of the American cultural diplomacy, organizational structure and efficiency of foreign cultural policy of the state have been studied in the article. It is proved that the cultural factor plays an important role in supporting the US position as a global leader.

Keywords: cultural diplomacy, United States of America, B. Obama, «smart power», The Bureau of Educational and Cultural Affairs.

Аннотация. В статье рассмотрены базовые характеристики стратегии культурной дипломатии США. Исследованы основные приоритеты американской культурной дипломатии, организационная структура и эффективность внешней культурной политики государства, проанализированы программы в сфере межкультурного сотрудничества.

* кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Доказано, что наряду с военным, политическим и экономическим, культурный фактор играет важную роль в поддержании позиции США как глобального лидера.

***Ключевые слова:** культурная дипломатия, Соединенные Штаты Америки, Б. Обама, «умная сила», Бюро по вопросам образовательных и культурных программ.*

Постановка проблеми. Виклики ХХІ століття, прагнення забезпечити глобальне лідерство через привабливу ідеологію сприяння демократизації світу зумовили появу концепції «американського інтернаціоналізму», яка спирається на людські цінності, глобальні за своїм змістом та загальні за своїми гуманістичними принципами. Ця концепція декларує можливість надати кожній державі і кожній спільноті інструменти для реалізації національного потенціалу на основі культурних, етнічних і релігійних традицій, а не прагнення нав'язати світові певні культурні стандарти, при цьому підкреслюючи, що жодна країна світу не в змозі забезпечити такі можливості, крім США. Прихильники концепції вважають «американський інтернаціоналізм» ні протекціоністським, ні експансіоністським, а таким, що забезпечує свободу, сприятливі можливості розвитку економіки, культурні права, людську гідність та добробут. При цьому стверджується необхідність через політику американського інтернаціоналізму просувати національні інтереси в країнах, яким США надають гуманітарну допомогу. В реалізації концепції «американського інтернаціоналізму» задіяні такі інструменти міжнародного співробітництва, як культурна дипломатія, яка водночас виступає елементом культурної експансії держави [1; 2].

Політика міжкультурного співробітництва США традиційно базується на поєднанні геополітичних стратегій «жорсткої» гегемонії та концепції «м'якого впливу», що сприяє утвердженню монопольних позицій держави у світі і доповнюється факторами союзницької та

економічної допомоги США, на яку розраховують окремі держави – регіональні лідери, які належать до різних культур, мають різні геополітичні інтереси у конкуренції за лідерство на регіональному рівні і проблеми у виробленні спільних позицій і дій у міжнародних відносинах. Політику Америки підтримують й інші актори міжнародних відносин, оскільки усвідомлюють неможливість створення коаліцій провідних та «другорядних» держав, які зацікавлені в послабленні перших і шукають підтримки у глобального лідера.

Культурна дипломатія Сполучених Штатів реалізується через зовнішньополітичні доктрини міжкультурного співробітництва та відповідну ідеологію. Політичний розвиток США неодноразово доводив той факт, що культурний потенціал, полікультурна спадщина держави відігравали не менш важливу роль у формуванні статусу світового лідера, ніж інші складові глобального лідерства. Сучасна американська культурна дипломатія – це екстраполяція американських цінностей на культурне середовище інших країн, хоча на рівні міжкультурних відносин декларативно пропагуються демократичні принципи поваги до різноманіття, вільного вираження поглядів та переконань; збалансованого обміну культурними цінностями [3].

Аналіз досліджень та публікацій. Питання використання культурної дипломатії як ефективного інструменту обстоювання національних інтересів держави на світовій арені досліджено у роботах представників зарубіжної і вітчизняної наукової думки – М. Вишемірські, П. Гевея, У. Глейда, М.К. Каммінга, М. Лі, Є. Макаренко, Р.М. Макмюррея, К. Малкехі, Г. Мелоуна, Ф. Найнкович, Дж. Ная, М. Ожевана, С. Шнайдер та ін. Зокрема, досліджено проблеми ролі та місця культурної дипломатії у зовнішньополітичних стратегіях сучасних держав, використання інструменту культурної дипломатії як складової «м'якої / розумної» сили США, ототожнення культурної дипломатії зі

стратегіями культурного домінування та глобальної американізації світу тощо.

Мета статті – дослідити сучасні пріоритети стратегії культурної дипломатії США як складової стратегії глобального лідерства держави.

Завдання статті: встановити особливості зовнішньої культурної політики США за часів адміністрації Б. Обама.

Виклад основного матеріалу. Формування базових засад культурної дипломатії США за часів адміністрації Б. Обама відбувалося під впливом цілої низки негативних чинників, зокрема, кризи довіри до керівництва держави, фінансово-економічної кризи, втрати підтримки багатьох традиційних союзників на міжнародній арені на тлі зростання антиамериканських настроїв по всьому світу, невдачі стратегії консолідації однополярного світу на чолі зі США як єдиної наддержави, виснаження Америки внаслідок затяжних війн в Іраку та Афганістані тощо. В умовах зростання незадоволення зовнішньою політикою США нова адміністрація була змушена шукати нові підходи і механізми обстоювання національних інтересів держави на міжнародній арені.

Ще під час передвиборчої кампанії Б. Обама, піддаючи критиці жорстку політику адміністрації Дж. Буша-мол., наголошував на потребі застосування у зовнішньополітичній діяльності нового концепту – «розумної сили», введеного в науковий обіг Дж. Найем та Р. Армітіджем [4], яка визначалася як оптимальне поєднання елементів «м'якої» та «жорсткої» сили у міжнародних відносинах для стратегічного використання дипломатії, переконання, розбудови потенціалу, проекції сили і впливу у спосіб, який є найбільш ефективним з погляду політичної і соціальної легітимності. Тому представники політичних та наукових кіл висловлювали сподівання, що відтепер зовнішньополітичний курс США стане більш збалансованим і менш милітаризованим.

Концепція «розумною сили», як відзначають експерти, може стати найбільш вдалою основою стратегії розвитку США як держави-лідера XXI

століття. По-перше, її безумовним плюсом є гнучкий підхід до використання ресурсів влади. По-друге, вона встановлює зовнішньополітичні орієнтири внутрішньополітичного розвитку, а одним із критеріїв ефективності американської політичної системи стає утримання і розширення лідерських позицій США у світі. Особливу увагу, на думку експертів і науковців, необхідно звернути на зміцнення такого інструменту зовнішньої політики, як культурна дипломатія. Так, наприклад, в рамках реалізації стратегії «розумної сили» було запропоновано встановити неформальні зв'язки з такими політичними центрами, як Китай, Індія, країни Близького Сходу. З цією метою було запропоновано створити освітні фонди, які сприятимуть зростанню взаєморозуміння між США та цими країнами, готуватимуть нових фахівців у США з різних аспектів взаємодії з Китаєм, Індією та країнами Близького Сходу і фахівців зі США в цих країнах. Слід підкреслити, що для уряду США також було рекомендовано посилити взаємодію з іммігрантами, яких пропонувалося якомога частіше залучати до роботи в Держдепартаменті, Міністерстві внутрішньої безпеки і Міністерстві оборони як консультантів з питань співробітництва з іншими країнами [5].

Період з 2009 до 2012 рр. став періодом відродження ефективної і динамічної культурної дипломатії, пріоритетними напрямками якої було визначено: підтримку освіти у сфері культури та мистецтв, фінансування сфери та сприяння більш широким та збалансованим культурним обмінам. При цьому культурна дипломатія розглядається не тільки як ефективна стратегія, що використовується під час війни, але й важлива складова постконфліктного миробудівництва. На думку фахівців, Б. Обама по суті оголосив про початок «нової ери американської культурної дипломатії».

Основними напрямками реформи у сфері культурної дипломатії стали: 1) принципова відмова від одностороннього порядку прийняття рішень в Білому домі, що дало можливість новій президентській адміністрації позиціонувати себе як таку, що готова до широкого діалогу з

міжнародним співтовариством, компромісу і співпраці для досягнення спільних цілей; 2) припинення використання інструментів «жорсткої сили» у сфері зовнішньої політики, а замість цього запропонувати концепт «розумної сили», що суттєво підвищило роль «м'яких активів»; 3) підвищення ролі культури у вітчизняних стратегіях внутрішнього розвитку Сполучених Штатів, а також у відносинах з іншими країнами, які мають базуватися на ідеї не одностороннього експорту американських цінностей за кордон, а на справжній прихильності до толерантності, розуміння та сприйняття «іншого» (особливо у відносинах з мусульманським світом) [6].

Особливе місце серед пріоритетів культурної дипломатії було відведено відновленню діалогу та співробітництва з країнами Близького та Середнього Сходу. У цьому контексті показовим є виступ американського президента у Каїрському університеті 4 червня 2009 р., у якому він звернувся до всього ісламського світу з трибуни так само, як у США він звертається до американського народу. У доповіді, зокрема, зазначається, що слід відійти від концепції «зіткнення цивілізацій» С. Хантингтона і зосередитися на спільній історії та спільних прагненнях Сходу та Заходу. Він також визнав внесок мусульман у розвиток науки, освіти і культури. Б. Обама спростував багато міфів, які стали загальнопоширеними після 11 вересня 2001 р. Відкинувши твердження про нібито притаманну ісламу жорстокість і схильність мусульман до насильства, президент кілька разів звернув увагу на довгу історію ісламської толерантності. Б. Обама також зазначив, що не слід приховувати ворожого ставлення до будь-якої релігії під маскою лібералізму і використовувати подвійні стандарти. Таким чином, у каїрській промові президент США закликав розпочати спільну боротьбу проти екстремізму та об'єднати зусилля задля зміцнення економічного, наукового і міжкультурного співробітництва. У промові було також окреслено базові принципи культурної дипломатії – побудову «нового діалогу» між Сполученими Штатами та ісламським світом,

приділяючи особливу увагу боротьбі з негативним культурними та релігійними стереотипами минулих часів. Поява промови стала переконливим свідченням того, що підхід адміністрації Б. Обама щодо політики США у країнах Близького та Середнього Сходу докорінним чином відрізняється від підходу попередньої адміністрації Дж.Буша-мол. [7].

Реакція на промову у Каїрі була неоднозначною. У мусульманському світі були й ті, хто вітав таку трансформацію і сподівався на початок врегулювання існуючих у регіоні конфліктів, і ті, хто скептично ставився до заяв, називаючи промову нової риторику імперіалізму. У США промова також була піддана критиці з боку консерваторів, які вважали, що «загравання» з мусульманами негативно вплине на боротьбу з тероризмом, а американський народ не зрозуміє такої політики після пережитої трагедії 11 вересня 2001 р. Незадоволення висловлювалися й щодо політики підтримки Ізраїлю у конфлікті з Палестиною. Водночас у політичних та наукових колах переважно вітали наміри Б. Обама використовувати методи «м'якої сили», дипломатії та компромісу, а також відхід від неоконсервативної політики експорту демократії та підтримки безкомпромісної позиції щодо країн-опонентів. Наприклад, як зазначає Т.Л. Фрідман, на звинувачення у запереченні історії Америки та «виняткового» статусу країни, Б. Обама відповів, що він вірить в американську винятковість, як вірять у британську винятковість британці або грецьку винятковість – греки, що свідчить про відхід від політики постійного нав'язування ідеї переваги Америки над усіма іншими націями світу [6].

Провідну роль у реалізації стратегії культурної дипломатії США відіграє Бюро з освітніх та культурних програм Держдепартаменту, якому передано функцію державного контролю політики спрямованого міжкультурного співробітництва з метою забезпечення офіційної американської культурної присутності за кордоном. Ця стратегія полягає у

реалізації програм культурних заходів, які б сприяли взаєморозумінню між народами США та інших країн, посилювали увагу до відкритості, свободи і демократичності американського суспільства та ролі культурного різноманіття у динамічних досягненнях Америки і водночас готовність до сприйняття самобутньої культури народів світу [8].

У період з 2009 р. Бюро з освітніх та культурних програм продовжує успішно реалізовувати програми та проекти у сфері культурної дипломатії. Нині до складу бюро входять декілька відділів, що відповідають за окремі напрями діяльності – Відділ з питань академічних обмінів (питання міжнародної освіти та досліджень), Відділ англомовних програм (розробка та впровадження програм для вивчення англійської мови іноземцями), Відділ глобальних освітніх програм (питання обмінів викладачами, студентами та фахівцями), Відділ обміну громадянами (професійні, молодіжні, культурні та спортивні обміни) тощо [9]. Нині до реалізації програм Бюро залучено студентів, викладачів, науковців, митців та інших фахівців з понад 160 країн світу.

Програми, що реалізуються Бюро з освітніх та культурних програм, охоплюють різні сфери культури, освіти, науки. Так, програма «American Arts Incubator» передбачає широке використання нових та традиційних медіа для залучення молоді, митців, громадських організацій, переважно країн Азії, для поширення основних ідей та принципів зовнішньої політики США щодо вирішення питань соціального та гуманітарного характеру, зокрема, підтримка прав і можливостей жінок, соціальна інтеграція, запобігання конфліктів та охорона навколишнього середовища; програма «American Film Showcase» спрямована на поширення незалежного погляду документалістів на сучасне американське суспільство через засоби сучасного кіномистецтва; програма «American Music Abroad» сприяє встановленню ефективної взаємодії між музикантами світу і США через проведення різноманітних музичних заходів; програма «Arts Envoy» передбачає підтримку міжкультурного діалогу та взаємодії завдяки

поширенню найкращих зразків мистецтва США у світі; програма «Biennales» спрямована на підтримку участі американських митців у визначних міжнародних мистецьких виставках та подіях; програма «CenterStage» передбачає підтримку діяльності іноземних митців у США, яким надається можливість знайомити учасників програми з власним творчим досвідом та досягненнями через проведення спеціальних організованих заходів; програма «Community Engagement through the Arts» спрямована на просування інтересів зовнішньої політики США у питання гендерної рівності, соціальної інтеграції, запобігання конфліктів та охорона навколишнього середовища шляхом залучення молоді, митців та представників громадських організацій країн Південної та Центральної Америки, Африки; «International Writing Program» передбачає залучення провідних письменників зі 120 країн світу з метою навчання мистецтву написання творів різноманітних жанрів; програма «Museums Connect» спрямована на формування ефективних механізмів співробітництва у сфері музеєзнавства через обмін спеціалістів у зазначеній сфері тощо [10].

Програми, якими опікується Бюро з освітніх та культурних програм, повинні сприяти поглибленому взаєморозумінню американських та зарубіжних учасників, формуванню нового міжнародного партнерства, забезпечувати потреби політики міжкультурного співробітництва дипломатичних установ США в країнах перебування з метою представлення релігійного і культурного різноманіття, що впливає на демократизацію, економічний розвиток та розв'язання конфліктів на всіх рівнях взаємодії американського суспільства. Зокрема, культурна дипломатія помітно вплинула на позиції країн (Китай, Росія, Південна Африка тощо), з якими у США склалися напружені відносини. Культурні події стали символічними посередниками дипломатичних ініціатив [11].

Успішність заходів культурної дипломатії частково було відзначено в аналітичному дослідженні Pew Research Center «Влада американських

зірок як і раніше управляє світом». У дослідженні, зокрема, зазначається, що внаслідок зміни пріоритетів та інструментів зовнішньої політики адміністрації Б. Обами, американська культура стала більш привабливою для Європи, ніж за часів Дж. Буша-мол. Так, позитивно висловилися щодо американської культури 72 % опитаних у Франції та 94 % – у Німеччині. Показовим є й той факт, що серед респондентів позитивну відповідь давали особи у віці до 50 років та з вищою освітою. Водночас менше третини опитуваних у Франції, Великій Британії, Іспанії, Німеччині, Чехії та Греції висловилися позитивно щодо питання поширення зразків американської по-культури у своїх країні. У таких країнах, як Пакистан, Туреччина, Єгипет та Йорданія антиамериканські настрої та відповідне сприйняття американської культури виявили більшу стійкість. Натомість у Японії понад 58 % респондентів позитивно оцінили американські культурні продукти та їх поширення у своїй країні. Таким чином, у доповіді зазначається, що у сучасних умовах відбувається поєднання двох взаємовиключних тенденцій – опір проникненню американської культури та підвищення інтересу до неї [12].

Отже, оцінюючи ефективність стратегії адміністрації Б. Обами, Зб. Бжезинський, зокрема, відзначив, що найбільшим її досягненням є зміна у ставленні США до зовнішнього світу, внаслідок чого держава «більш органічно» вписалась до історичного контексту XXI століття, який ще формується. Важливу роль у цих досягненнях відіграла зміна базових стратегічних орієнтирів культурної дипломатії, що дало можливість виробити інший концептуальний підхід до вирішення важливих геополітичних питань, зокрема, перегляд стратегії щодо країн ісламського світу, в основу якої було покладено нове розуміння ісламу, модернізації політики щодо латиноамериканських країн, що передбачало більш дбайливе ставлення до їх культурної самобутності та історичного минулого; поглиблення трансатлантичного співробітництва на засадах

колегіальності з метою подолання непорозумінь та суперечностей, які призвели до деструктивного протистояння [13].

Політика міжкультурного співробітництва та культурної дипломатії США здійснюється також неурядовими організаціями і ТНК, які стали самостійними акторами міжнародних відносин, але за наглядової позиції Держдепартаменту. Особливо це стосується діяльності ТНК, інформаційно-культурні продукти та послуги яких і політика міжнародної конкуренції набули характеристик культурної експансії та культурного імперіалізму як чинника зовнішньої політики Сполучених Штатів. Така тенденція викликала дискусії серед політичної еліти і фахівців з питань міжкультурного співробітництва, в рамках яких виявилися різні підходи до ролі приватного сектору у зовнішній культурній політиці держави. З одного боку, підкреслювалося, що Держдепартамент повинен контролювати програми в рамках публічної і культурної дипломатії, оскільки державна політика традиційної дипломатії використовує культурний, освітній та інформаційний обмін в національних інтересах, а фінансовий та урядовий контроль за здійсненням зовнішньої культурної діяльності дасть змогу уникнути формування однобічного негативного іміджу Америки, який складається на основі американської теле- та радіопродукції, акцентуючи увагу на таких характеристиках, як примітивізм, вульгарність, сексуальне та кримінальне насильство. З іншого боку, прибічники роздержавлення культурної дипломатії і збільшення ролі приватного сектору США у міжнародних культурних обмінах вважають: держава контролює занадто велику кількість програм, що в добу глобалізації, розвитку Інтернету та глобального поширення американської масової культури і англомовних культурних продуктів і послуг є недоцільним [14; 15].

Одним з основних недержавних інститутів у сфері зовнішньої культурної політики США є приватні філантропічні фонди, що діють як усередині країни, так і за її межами. Фонди працюють за трьома головними

напрямами, зокрема: розробка цілей і напрямів зовнішньополітичного курсу США на сучасному історичному етапі, а також стратегії і тактики для їхнього досягнення у майбутньому; ідеологічне і соціально-економічне обґрунтування ефективності поставлених завдань, а також їх пропаганда як цілей, що відповідають інтересам американського народу; підготовка і відбір кадрів для практичного здійснення глобальної політики США. Філантропічні фонди та спонсорські установи стали своєрідною базою розгалуженої мережі різних організацій, яка включає незалежні науково-дослідні та громадські організації, що визначають умови та відповідні рамки для формування довгострокового зовнішньополітичного курсу США на світовій арені. Приватні фонди та спонсорські організації Америки, діючи у всесвітньому масштабі, виступають одним з найбільш дієвих інструментів зовнішньої культурної політики США та засобом потужного американського впливу за межами держави. До того ж діяльність цього інституту відображає прямі або непрямі інтереси представників ділової еліти, що тісно пов'язані з національними інтересами держави. Крім того, на прикладі діяльності приватних благодійних фондів та організацій у черговий раз надається можливість простежити близькість, взаємозв'язок і взаємодоповнення політичних, економічних, геополітичних і культурних чинників у зовнішньополітичній та безпековій стратегіях американської держави [16].

Однак залишається неспростовним той факт, що міжнародна культурна діяльність США сьогодні здійснюється переважно приватним сектором, а американська масова культура є однією з найпотужніших чинників впливу на світову спільноту. В такій ситуації Бюро з освітніх та культурних програм Держдепартаменту США виступає лише як координуюча структура, яка узгоджує принципи партнерства між приватним і громадським секторами держави і відіграє важливу роль у налагодженні культурних зв'язків в самій країні та за її кордонами. Загалом нараховується близько 1500 організацій, що представляють

приватний сектор, академічні інститути та неурядові організації, які керують більшістю наукових, освітніх та культурних обмінів і формують сприйняття Америки через індустрію масової культури [3].

Отже, у поєднанні з високоефективною промисловою, військовою, транспортною і технологічною присутністю США у глобальному міжнародному середовищі така система взаємопов'язаних структур створює і підтримує сприятливі умови для агресивного просування американських національних інтересів, є важливим інструментом культурного імперіалізму. Використовуючи сучасні комунікаційні технології для ведення бізнесу та захисту власних економічних пріоритетів і культурних цінностей у глобальному масштабі, Сполучені Штати стали єдиною світовою державою, яка домінує в міжнародних інформаційних потоках і впливає як на світову, так і зовнішню політику. Такий культурний імперіалізм є, на думку Г. Шіллера, невід'ємним наслідком політичних, військових та індустріальних амбіцій Сполучених Штатів, оскільки американські образи, продукти та послуги «заполонили світ, поширюючи вірус споживацького ставлення до культурних надбань». Мас-медіа та численні продукти і послуги, які вони рекламують, забезпечують панування культурної експансії США. Найбільш вразливими в цьому процесі виявилися країни, які розвиваються, і в яких через ЗМІК насаджуються чужі культурні цінності, спосіб мислення та мотивація поведінки [15].

Зазначимо, що Голівуд залишається монополістом на глобальному ринку кінопродукції, оскільки на його долю припадає понад 50% усього світового прокату. За даними найбільшої в світі компанія з консалтингу та аудиту PricewaterhouseCoopers США продовжують домінувати в сегменті кіноіндустрії, незважаючи на те, що медіаринки багатьох країн – Китай, Бразилія, Індія, Росія – переживають період розквіту. За даними 2013 року, американський ринок приніс 479,23 мільярда дол. США, і це склало 29,2 % від загальносвітової прибутку – 1,639 трильйона дол. США. У 2017-му на

думку консалтингової компанії, США заробить 632,09 мільярда дол.США, а весь світ – близько 2,152 трильйона дол. США. Таким чином північноамериканський ринок (США, Канада і Мексика) залишиться лідером, щонайменше, до кінця 2017 року. У 2012 році 6 голлівудських студій-мейджорів в цілому випустили в світовий кінопрокат 128 кінофільмів і анімаційних картин, сумарні світові кінозбори від прокату яких склали близько 21,5 млрд. дол. США. Прибуток від американського культурного експорту конкурує з виробництвом літаків [17].

В країнах, які розвиваються, місцева культурна індустрія перебуває в критичному стані через монополію масової культури США. Така політика ТНК, материнські компанії яких розміщені переважно на території США, призводить до системних негативних культурних наслідків у світовому масштабі. Це стало причиною радикальних заходів з боку Канади та країн ЄС, які забезпечують доктрину внутрішньої культурної політики шляхом протекціонізму, державних субсидій та квотування імпорту/експорту культурної продукції [18].

В перспективі торговельної політики США культурний сектор економіки розглядається як потенційно прибутковий вид комерційної діяльності. Водночас, превентивні заходи інших акторів міжнародних відносин, спрямовані на пропаганду і захист національної культури, негативно сприймаються у США і розглядаються як порушення принципів вільної торгівлі. Така позиція враховує як можливі комерційні втрати для економічних інтересів США, так і використовується для впливу на країни, які застосовують подібні обмеження для доступу продукції США на внутрішні ринки. Як зазначає американський політолог У.С. Меркін, «скільки б США не говорили про повагу до принципів культурної ідентичності національних спільнот зарубіжних країн, комерційні інтереси та культурний імперіалізм переважають задекларовані принципи політики міжкультурного співробітництва. Більш того, така політика майже нездатна на компроміси» [19].

Висновок. Таким чином, саме на ефективність культурної дипломатії, з огляду на динаміку глобалізації світових цивілізаційних процесів, які зумовили космополітизацію національних культур, уніфікацію культурних цінностей і стандартів, поширення стереотипів масової культури, покладають надії розробники зовнішньої політики США, вважаючи, що вона є складовою успішної глобальної стратегії держави з поширення американської моделі світового розвитку. Враховуючи, що цей інструмент зовнішньої політики США відзначався тісним історичним зв'язком з пропагандою та ідеологічним протиборством, характерними для періоду «холодної війни», і ототожнювався з політикою культурної експансії, трансформація культурної дипломатії США сприймалася в інших регіонах та країнах світу як продовження політики гегемонізму.

Потужність світового лідерства Америки спирається не тільки на значний військовий, а й економічний та культурний потенціал, що зумовило після розпаду біполярної політичної системи ідеологічне панування американського ідеалу ліберальної демократії у світі. Поєднання військового, економічного, політичного та інформаційно-ідейного потенціалу дає США можливість встановити систему тотального глобального впливу на світову спільноту.

Список використаних джерел

1. Шаклеина Т.А. Современные американские концепции мирового лидерства / Т.А.Шаклеина. – М.: ИСКРАН, 2000. – 54 с.
2. Холмс К.Р. Американский интернационализм: поощрение свободы, демократии и развития [Электронный ресурс] / Холмс К.Р. // Электронный журнал Государственного департамента США. – 2003. –№ 1. – Режим доступа: <http://usinfo.state.gov/journals/itps/0803/ijpr/toc.htm>.

3. Cultural diplomacy. The Linchpin of Public Diplomacy. Report of the Advisory Committee on Cultural Diplomacy. U.S. Department of State. September 2005 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.maxwell.syr.edu/inside/StateCommitteeReport.pdf>.

4. Nye J.S. A smarter, more secure America. Report of the CSIS Commission on Smart Power [Electronic resource] / Craig Cohen, Joseph S. Nye, Richard Armitage. – Mode of access: <http://csis.org/publication/smarter-more-secure-america>.

5. Луценко А.В. «М'яка сила» в сучасній геополітиці: Монографія / А.В.Луценко, Г.А.Піскорська – К., 2011. – 216 с.

6. James M.S. «Goodwill Ambassador»: Barack Obama as an agent of contemporary u.s. cultural diplomacy [Electronic resource] / Mark S. James, Julia Podaenko. – Mode of access: https://www.academia.edu/3307979/_GOODWILL_AMBASSADOR_BARACK_OBAMA_AS_AN_AGENT_OF_CONTEMPORARY_U.S._CULTURAL_DIPLOMACY_by_Mark_S._James_Julia_Podaenko.

7. Remarks by the President on a New Beginning (Cairo University, Cairo, Egypt, June 4, 2009) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>.

8. Cummings M.C. Cultural Diplomacy and the United States Government: a Survey. Center for Arts and Culture [Electronic resource] / Cummings M.C. – Mode of access: <http://www.culturalpolicy.org/pdf/MCCpaper.pdf>.

9. The Bureau of Educational and Cultural Affairs: Organizational Structure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eca.state.gov/about-bureau-0/organizational-structure>.

10. The Bureau of Educational and Cultural Affairs: Cultural Diplomacy [Electronic resource]. – Mode of access: <http://eca.state.gov/programs-initiatives/cultural-diplomacy>.

11. Sablosky J. A. Recent Trends in Department of State Support for Cultural Diplomacy: 1993-2002. [Electronic resource] / Sablosky J. A. – Mode of access: <http://www.culturalpolicy.org/pdf/JASpaper.pdf>.

12. Wike R. American Star Power Still Rules the Globe [Electronic resource] / Richard Wike – Mode of access: <http://www.pewglobal.org/2013/02/22/american-star-power-still-rules-the-globe>.

13. Brzezinski Z. From Hope to Audacity. Appraising Obama's Foreign Policy [Electronic resource] / Zbigniew Brzezinski // Foreign Affairs. – 2010. – № 1. – Mode of access: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65720/zbigniew-brzezinski/from-hope-to-audacity>.

14. Keison J. Public diplomacy and U.S. foreign policy [Electronic resource] / J. Keison. – Mode of access: <http://www.greatdecisions.org>.

15. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід /Пер. з англійської / Дж. Лалл.– К: “К.І.С.”, 2002. – 264 с.

16. Canadian Diversity: Respecting our Differences [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.canadianheritage.gc.ca/progs/multi/respect_e.cfm.

17. Всемирный обзор индустрии развлечений и СМИ: прогноз на 2013-2017 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pwc.ru/ru_RU/ru/entertainment-media/publications/outlook-2013.jhtml.

18. Баннов Б.Г. Чужие голоса в эфире / Баннов Б.Г., Вачнадзе Г.Н.. – М.: Молодая гвардия, 1981. – 287 с.

19. Всемирный доклад по культуре 2000+ ЮНЕСКО «Культурное разнообразие, конфликт и плюрализм». – М.: Издательский Дом МАГИСТР-ПРЕСС, 2002. – 416 с.